

Lodówka na lód

AUTOR / WYTWÓRCA

CZAS I MIEJSCE

Czas powstania:

ok. 1930

Miejsce powstania:

Kraków, Polska

DANE TECHNICZNE

Wymiary:

wys.: 900 mm, sze.: 450 mm, gł.: 460 mm

Materiał:

Technika:

PRAWA

Właściciel obiektu: Muzeum Inżynierii i

Techniki. Wizerunki cyfrowe i metadane

obektu: domena publiczna. Opis

kontekstowy: licencja CC BY-NC-SA 3.0 PL

(Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne -

Na tych samych warunkach 3.0 Polska).

POZOSTAŁE INFORAMCJE

MIM 1004/IX/61

SŁOWA KLUCZOWE

OPIS

Lodownia pokojowa (nazywana też szafą chłodniczą) to poprzedniczka obecnie używanych lodówek, która działała bez użycia prądu. Jako czynnik chłodniczy stosowano lód.

Urządzenie służyło do przechowywania żywności o krótkim terminie przydatności do spożycia w obniżonej temperaturze. Pierwsze lodówki skonstruowano prawdopodobnie już w XVIII wieku. W Polsce lodownie pojawiły się w drugiej połowie wieku XIX. Lodówki tego typu początkowo były bardzo drogie – w okresie międzywojennym ich wartość porównywalna była z wartością samochodu. Korzystanie z takich urządzeń było kosztowne i dość uciążliwe, ponieważ wymagało stałego dostępu do lodu. W ciągu doby potrzeba było od ośmiu do piętnastu kilogramów, aby w lodówce zachować świeżą żywność. Zimą lód wycinano z rzek lub jezior, gromadząc go na miesiące letnie w specjalnie do tego przygotowanych budynkach zwanych lodowniami. W prezentowanej szafie chłodniczej zastosowanie znalazło zjawisko fizyczne związane z pochłanianiem ciepła – zamontowany w urządzeniu prosty system odwadniający, chłodził wewnątrz lodówki. Bryłę lodu umieszczano w górnej części lodówki, w zamontowanym tam na stałe, specjalnie izolowanym blachą cynkową obszernym pojemniku. W ten sposób podtrzymywano stały ruch powietrza, które ochładzane u góry stając się cięższe, opadało, a ogrzane na dole urządzenia, unosiło się do góry. Pojemnik na lód wykonany z blachy cynkowej posiada nachylone dno o falowanej powierzchni, co ułatwiało spływanie wody z topniejącego lodu. Dalej woda odprowadzana była dwoma, zamontowanymi po bokach tylnej ściany, rynienkami do pojemnika osadzonego na dnie lodówki. Wodę następnie wylewano przy pomocy kranu zamontowanego z przodu urządzenia. Niedogodnością użytkowania takiej lodówki była konieczność codziennego uzupełniania topniejącego lodu i częstego wylewania zebranej wody. W celu utrzymania niskiej temperatury w środku urządzenia, lodówkę zbudowano z grubego kilkucentymetrowego drewna. Wnętrze lodówki obito blachą ocynkowaną. Przestrzeń między drewnem a blachą wypełniono materiałem izolacyjnym – najczęściej była nim słoma lub trociny. Powstające na skutek roztopiania się lodu wahania temperatury, zazwyczaj od 8 do 11°C, zmniejszono zastosowaniem izolacji wokół drzwi i górnej kłapy. Nad drzwiami lodówki zamontowano wywietrznik umożliwiający cyrkulację powietrza. Jak wynika z tabliczki zamieszczonej na urządzeniu, prezentowany obiekt nabyto w sklepie lub zakładzie rzemieślniczym Romana Sienkiewicza w Krakowie, który mieścił się przy ulicy Brackiej 2. Lodówki na lód używane były w Polsce jeszcze w latach 70. XX wieku w rejonach, do których nie doprowadzono prądu. Bibliografia: G. Miliszkiewicz, Problematyka wyposażenia dworów ziemiańskich na tle obrazu produkcji artykułów gospodarstwa domowego w II Rzeczypospolitej, Lublin 2012, str. 108-110, dostępny w Bibliotece Multimedialnej Teatrnn.pl, <https://biblioteka.teatrnn.pl/dlibra/publication/93845/edition/88493/content>, dostęp 29.05.2021. J. Brzozowska-Romanowa, Sposoby chłodzenia produktów w gospodarstwie domowym, „Pani domu” 1935, nr 5, str. 109-110, dostępny w Świętokrzyskiej Bibliotece Cyfrowej <http://sbc.wbp.kielce.pl/dlibra/publication/32950/edition/32456/content?ref=desc>, dostęp 01.06.2021.